

*Проф. др Виџомир Појовић,
Правни факултет, Бања Лука*

О реформи регистрације пословних субјеката у Републици Српској и Босни и Херцеговини

Резиме

Иако Босна и Херцеговина није чланица Европске уније, она кроз свој, али и законодавни оквир ентитетима, настоји у ишито је могуће већој мјери извршити усаглашавање и хармонизацију свој оквирног, али и законодавства Републике Српске и Федерације БиХ са прописима Европске уније, укључујући и прејорук Европске уније о послоуку регистрације предузећа. Основни циљ ове хармонизације јесте да се кроз усаглашавање законодавства, не само створе оштии услови и прејосиавке за пријем Босне и Херцеговине у чланство ове регионалне организације, него и да се створе прејосиавке за бржу и ефикаснију регистрацију пословних субјеката као један од услова за улагање домаћег и страног капиталала у привреду Босне и Херцеговине, односно Републике Српске и Федерације БиХ. Треба очекивати да ће и реформа у области регистрације пословних субјеката бити у функцији реформе економског система у цјелини, али и да ће бити од значаја за стварање повољнијег амбијента, посебно код одређивања домаћих и страних инвестиора за улагање на територије Босне и Херцеговине.¹⁾

Кључне речи: регистрација, пословни субјекти, ЕУ, хармонизација, Босна и Херцеговина.

1. Пројекат реформе регистрације пословних субјеката повјерен је Одјелу за међународни развој Уједињеног краљевства (United Kingdom Department of International Development – DFID).

Увод

Босна и Херцеговина је сложени облик државне заједнице. Она се према Уставу састоји од Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине. Уставом су на јасан начин утврђене надлежности и односи између институција Босне и Херцеговине и ентитета. Тако нпр. према члану 3. тачке 1. Устава у надлежност установа у Босни и Херцеговини спадају:

- а) спољна политика,
- б) спољнотрговинска политика,
- ц) царинска политика,
- д) монетарна политика,
- е) финансирање установа и међународних обавеза БиХ,
- ф) политика и прописи за усељавање, избјеглице и азил,
- г) спровођење кривичних закона на међународном плану и између ентитета, укључујући односе са Интерполом,
- х) увођење и рад средстава за међусобне и међународне комуникације,
- и) регулисање саобраћаја између ентитета,
- ј) контрола ваздушног саобраћаја.

Све остале државне функције и овлашћења која овим Уставом нису изричито додијељена институцијама Босне и Херцеговине припадају ентитетима.²⁾

Према Уставном закону за провођење Устава Републике Српске, „до доношења одговарајућих закона и других прописа Републике, примјењиваће се закони и други прописи СФРЈ и СР БиХ, који су у сагласности са Уставом Републике и који нису у супротности са законима и другим прописима које је донијела Скупштина Српског народа у Босни и Херцеговини, односно Народна скупштина“.³⁾

На основу наведене одредбе Уставног закона, у Републици Српској су се на уписе привредних субјеката у судски регистар примјењивали слиједећи прописи:

1. Закон о поступку за упис у судски регистар⁴⁾
2. Закон о предузећима,⁵⁾
3. Уредба о упису у судски регистар предузећа и других правних лица која обављају привредну дјелатност⁶⁾,
4. Правилник о обрасцима и начину уписа у судски регистар.⁷⁾

---

2. Побоље видјети члан 1. и 3. Устава БиХ, као Анекса 4 Општег оквирног споразума за мир у БиХ, од 14. 12. 1995. године.

3. Члан 12. Уставног закона за провођење Устава Републике Српске, Службени гласник Републике Српске број 21/92.

4. Службени лист СФРЈ, бр. 13/83 и 17/90.

5. Службени лист СФРЈ, бр. 77/88, 40/89, 46/90 и 61/90.

6. Службени лист СФРЈ, бр. 74/90.

7. Службени лист СФРЈ, бр. 22/89.

Релевантно законодавство

Промјеном друштвене својине у друге својинске облике, а с тим у вези и промјена привредног система и организационих облика предузећа у њему, раније важећи, горе наведени прописи, који су регулисали упис привредних субјеката у јавне књиге, више нису били примјењиви у новим условима. Због тога су у Републици Српској, непосредно послједице доношења Закона о преносу средстава друштвене у државну својину⁸⁾ припремили и донијели законски и provedбени, подзаконски прописи, који су уредили све што је потребно за упис привредних субјеката у одговарајуће регистре. На основу одговарајућих одредаба тих нових прописа, престала је примјена прописа који потичу из ранијег режима, на поступак регистрације привредних субјеката.

У Републици Српској упис у судски регистар регулишу:

1. Закон о државним предузећима,⁹⁾
2. Уредба о упису у судски регистар државних предузећа и других правних лица одређених Законом о државним предузећима,¹⁰⁾
3. Закон о судовима и судској служби,¹¹⁾
4. Закон о поступку за упис у судски регистар,¹²⁾
5. Закон о предузећима,¹³⁾
6. Уредба о упису у судски регистар.¹⁴⁾

Поред наведених прописа који директно регулишу упис привредних субјеката у судске регистре, постоје и други прописи који су у индиректној вези са овим словима, као нпр.:

7. Закон о класификацији дјелатности и регистру јединица разврставања,¹⁵⁾
8. Уредба о разврставању јединица разврставања према класификацији дјелатности¹⁶⁾,
9. Правилник о методологији за разврставање јединица разврставања према класификацији дјелатности и методологији за вођење регистра јединица разврставања.¹⁷⁾

Упис предузетника у одговарајуће регистре, регулисан је посебним прописима. Ради лакшег разумијевања навешћемо неке од одредаба наведених прописа:

8. Службени гласник Републике Српске, бр. 4/93, 29/94, 31/94 и 8/96.
9. Службени гласник Републике Српске, бр. 3/95, 4/96, 21/96 и 3/97.
10. Службени гласник Републике Српске, бр. 15/95.
11. Службени гласник Републике Српске, бр. 13/00, 15/00, 16/00 и 17/01.
12. Службени гласник Републике Српске, бр. 24/98, 37/01 и 24/03.
13. Службени гласник Републике Српске, бр. 24/98, 62/02 и 38/03.
14. Службени гласник Републике Српске, бр. 30/99 и 4/01.
15. Службени гласник Републике Српске, бр. 4/97.
16. Службени гласник Републике Српске, бр. 13/97.
17. Службени гласник Републике Српске, бр. 23/97.

Закон о државним предузећима (ЗОДП)

Статусна питања предузећа у државној својини, а то су она предузећа која је основала држава или су настала на основу одредаба Закона о преносу средстава друштвене у државну својину, регулише овај закон. Једном упућујућом одредбом ЗОДП одређује да ће се пропис којим се уређује упис у судски регистар ускладити са његовим одредбама у року од мјесец дана од његовог ступања на снагу.¹⁸⁾ Умјесто усклађивања тадашњег прописа о упису у судски регистар, Влада Републике Српске је донијела нови, чије ћемо дијелове изложити под наредним редним бројем. Једном својом одредбом ЗОДП недвосмислено ставља на знање да је привременог карактера јер прописује да се предузеће кроз приватизационе процедуре трансформише у друштво капитала и тиме да престају да важе одредбе овог Закона. То заправо значи, када се заврши процес приватизације државног капитала у предузећима, ЗОДП ће изгубити *raison d'être* јер ће се приватизациона предузећа организовати и уписати у судски регистар у складу са Законом о предузећима и проведбеним прописима донесеним на основу њега.

Уредба о упису у судски регистар државних предузећа и других правних лица одређених Законом о државним предузећима

Субјектом уписа у судски регистар овај пропис назива државна предузећа и друга правна лица која одређује ЗОДП. Поред оснивања, организовања, престанка и других промјена субјекта уписа, Уредба тражи да се у судски регистар уписују и други подаци о субјекту уписа који су од значаја за правни промет (фирма, сједиште, дјелатност, овлашћења у правном промету са трећим лицима, одговорност за обавезе, имена лица овлашћених за заступање и границе њихових овлашћења, имена и адресе чланова надзорног одбора и др.). Зависно од облика организовања, државна предузећа су обавезна да у фирму унесу одговарајућу ознаку, као нпр.: предузеће које обавља дјелатност од јавног интереса додаје у фирму ознаку „ЈАВ-НО“, основно државно предузеће „ОДП“, матично државно предузеће „МДП“, зависно државно предузеће „ЗДП“, а сва државна предузећа морају у фирму унијети „ПО“ што означава потпуну одговорност за обавезе.¹⁹⁾ Као што је уобичајено код прописа ове врсте, Уредба има посебне одредбе за упис одређених правних чињеница које се уписују у регистар, а уз то такстативно наводи документе који се уз пријаву за упис морају приложити.

Прелазним и завршним одредбама Уредба прописује да ће се она примјењивати и на установе које су, примјеном Закона о преносу средстава друштвене у државну својину, прешле у државну својину, као и на друга правна лица која обављају привредну дјелатност средствима у државној својини, као нпр. фондови, инвестициона друштва и др.

18. Чл. 142. ЗОДП.

19. Чл. 4. и 5. *ibid.*

По себи се разумије да ће примјена и овога прописа престати кад се на приватизована предузећа престане примјењивати ЗОДП на основу кога је ова Уредба и донесена.

Закон о судовима и судској служби

Закон поред осталог прописује да је основни суд надлежан да води судски регистар предузећа и других правних лица за која је то законом одређено и да рјешава спорове поводом уписа у судски регистар.²⁰⁾

Закон о поступку за упис у судски регистар

Законом се уређују правила ванпарничног поступка на основу којих надлежни суд поступа и одлучује о упису у судски регистар. Закон утврђује и одређена начела која су карактеристична за судски регистар.²¹⁾ Према овом Закону судски регистар је јавна књига, податке уписане у њега свако може разгледати, преписивати и захтијевати да му се изда извод из судског регистра. Упис у регистар има правно дејство према трећим лицима од дана уписа, а ко се, поступајући савјесно, поузда у податке уписане у регистар не сноси штетне правне посљедице које из тога настану.

Поступак за упис у судски регистар покреће се писменом пријавом овлаштеног лица, али и по службеној дужности суда или на захтјев другог надлежног органа, у случајевима утврђеним законом. Закон детаљно уређује судски поступак и наводи податке који се уписују у регистар, начин на који суд испитује пријаве за упис, те прописује да суд доноси рјешење о сваком захтјеву, пошто утврди да ли су испуњени услови за упис.

Закон регулише и поступак по жалби. Наводи се да право на жалбу против рјешења о упису има учесник или друго лице које сматра да је рјешењем повријеђено његово право или интерес, а предлагач само када је захтјев одбијен, односно пријава одбачена.

Лице које има правни интерес може поднијети регистарском суду захтјев за брисање неоснованог уписа из регистра. Регистарски суд брише неосновани упис по захтјеву лица које има правни интерес или по службеној дужности:

- 1) ако је упис извршен без подношења прописане исправе,
- 2) ако се послје доношења рјешења о упису примијене прописани или други услови за обављање дјелатности, односно послова,
- 3) у другим случајевима у којима је упис био недопустив или је касније постао недопуштен.

---

20. Чл. 16. Закона о судовима и судској служби, Службени гласник Републике Српске, бр. 13/00, 15/00, 16/00, 70/01.

21. Члан 2. Закона о поступку за упис у судски регистар, Службени гласник Републике Српске, бр. 24/98 и 37/01.

Обавеза регистарског суда је да о намјераваном брисању неовлаштеног уписа обавијести субјекта уписа. У том случају суд доставља субјекту уписа захтјев за брисање из регистра и позива га да се у одређеном року изјасни, односно достави прописану исправу. Неосновани упис се брише на основу правоснажног судског рјешења.

Закон о предузећима (ЗОП)

Овај Закон регулише статусна питања предузећа и тим поводом у много својих одредаба, непосредно или посредно, говори и о судском регистру.

На самом почетку, наилазимо на значајну одредбу према којој предузеће стице својство правног лица уписом у судски регистар.²²⁾ Под насловом "Регистар", измењени и допуњени чл. 91. ЗОП (односно чл. 7. Закона о измјенама и допунама ЗОП) прописује да се у судски регистар уписују подаци о оснивачу, акт о оснивању, статут предузећа кад је усвојен, фирма, дјелатност, сједиште, заступници, овлашћења у заступању као и надзор над радом предузећа, облик предузећа, оснивачки улог и основни капитал (уписани и уплаћени), износи удјела чланова друштва са ограниченом одговорношћу, класа, број и номинална вриједност акција и др.

На основу прописаних квантификација, ЗОП врши идентификацију двије врсте субјеката уписа. У прву спадају предузеће и предузетник који остварују годишњи приход у износу већем од 200.000 конвертибилних марака.²³⁾ Они се уписују у регистар који води надлежан суд. У другу врсту спадају субјекти уписа - физичка лица која обављају дјелатност у своје име и за свој рачун, ради стицања добити. Они се, према посебним прописима, уписују у регистар предузетника који воде надлежни органи.

Уредба о упису у судски регистар

Уредба уређује регистрацију предузећа, банака и других финансијских организација, берзи и берзанских посредника, организација за осигурање, фондова, за друга и других субјеката уписа, те јавних корпорација основаних на основу Анекса 9. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини. У судски регистар се уписује оснивање, повезивање и престанак субјеката уписа, као и статусне промјене и промјене њиховог облика организовања.

Ако је оснивач субјекта уписа страном правно лице, Уредба захтијева да се уз пријаву за упис у судски регистар оснивања субјекта подноси доказ да је страном правно лице уписано у одговарајући регистар државе чију припадност има и уписано у регистар који води Министарство за економске односе и координацију. Идентификација страних правних лица је у функцији спријечавања евентуалних злоупотреба. Страном физичко лице такође мора поднијети доказ о свом идентитету.²⁴⁾

22. Члан 5. ЗОП-а.

23. Члан 92. *ibid.*

Уредба прописује који се све документи прилажу уз пријаву за упис симултаног и сукцесивног оснивања акционарског друштва, те оснивања вишечланог и једночланог друштва са ограниченом одговорношћу. Прописани документи се морају приложити и при оснивању друштва лица, јавног предузећа или задруге.

Закон о класификацији дјелатности и регистру јединица разврставања

Овај Закон садржи податке према којима се разврставају дјелатности предузећа и других субјеката и који се примјењују приликом уписа дјелатности у судски регистар.²⁵⁾

Уредба о разврставању јединица разврставања према класификацији дјелатности

Ова уредба ближе одређује разврставање дјелатности према класификацији дјелатности предузећа и других субјеката у судски регистар.²⁶⁾

Правилник о методологији за разврставање јединица разврставања према класификацији дјелатности и методологији за вођење регистра јединица разврставања

Садржај овог Правилника проистиче из његовог широко постављеног назива.

Закон о занатско-предузетничкој дјелатности

Поред Судског регистра, у Републици Српској постоји јавна књига у којој се уписују физичка лица која обављају дјелатност у своје име и за свој рачун ради стицања добити. То су регистри предузетника који се према Закону о занатско - предузетничкој дјелатности²⁷⁾ воде на више нивоа. Те регистре води надлежни општински орган за привреду и општинско удружење предузетника, а јединствени регистар ове врсте води Занатско - предузетничка комора Републике Српске.

Упутство о садржају и начину вођења регистра предузетника

Упутство о садржају и начину вођења регистра предузетника²⁸⁾ садржи детаљне податке о упису предузетника у наведене регистре и појединости о подацима који се о њима уписују у регистар. У настојању да се то ради на што је могуће савременији начин, ово Упутство поред осталог, захтијева да се регистар првенствено води у електронском формату, а ако то није могуће онда писмено у облику

---

24. Поближе видјети члан 6. Уредбе о упису у судски регистар, Службени гласник РС, бр. 30/99 и 4/01.

25. Службени гласник РС, бр. 4/97.

26. Службени гласник РС, бр. 13/97.

27. Службени гласник РС, бр. 16/02.

28. Службени гласник РС, бр. 44/02.

који је овим прописом утврђен. Оно дефинише и садржину базе података јединственог регистра предузетника.

Кад се говори о регистрима привредних субјеката у Републици Српској треба напоменути да Закон о политици директних страних улагања у Босни и Херцеговини,²⁹⁾ који се примјењује и у Републици Српској, прописује да страни улагачи у Босни и Херцеговини морају регистровати своја појединачна улагања истовремено код надлежног органа државе и код надлежног органа у одговарајућем ентитету. Према Закону о страним улагањима³⁰⁾ у Републици Српској страна улагања се региструју код Министарства за економске односе и координацију (раније Министарство за економске односе са иностранством). Закон обавезује стране улагаче да су дужни поднијети пријаву ресорном министарству ради регистрације уговора или другог акта о улагању, у року од 30 дана од дана потписивања.³¹⁾

Разлози за провођење реформе у области регистрације пословних субјеката у Републици Српској

Административне баријере инвестирању према FIAS студији

На захтјев Савјета министара Босне и Херцеговине, Савјетодавна служба за страно инвестирање (Foreign Investment Advisory Service – FIAS), заједничко тијело Међународне финансијске корпорације (IFC) и Свјетска банка је извршило проучавање административних баријера у инвестирању у Босни и Херцеговини. Главни циљ овог проучавања административних препрека за директне и стране инвестиције (Foreign Direct Investment – FDI) је био да се у Босни и Херцеговини утврде највеће препреке у инвестицијском окружењу. Примарни циљ ове студије је био усмјерен ка питањима која утичу на стране инвестиције, учинак прегледа административних процедура и економског правног оквира, те стварање једнаког третмана за домаће и стране инвеститоре и јачање пословног окружења за све врсте инвестиција.³²⁾

Један од циљева ове студије је био да се изврши увид у законодавство Републике Српске и Федерације БиХ у области регистрације предузећа и утврди у ком обиму оно представља кочницу развоја економског простора, како са аспекта домаћих тако и са аспекта страних инвестиција. У својој анализи ова студија је указа-

29. Службени гласник БиХ, бр. 17/98.

30. Службени гласник РС, бр. 25/02.

31. Поближе видјети члан 14. Закона о страним улагањима, Службени гласник РС, бр. 25/02.

32. FIAS студија из марта 2001. године је тако организована да одражава структуру Савјета министара и администрације БиХ онакве каква је успостављена Дејтонским мировним споразумом. Ту структуру чине поред Савјета министара и Владе Републике Српске и Федерације БиХ у чијим је надлежностима дефинисање правног и регулативног оквира за пословање. Овај пројекат је финансирао Одјел за међународни развој Уједињеног краљевства (United Kingdom Department of International Development – DFID, влада Данске и Савјетодавна служба за страно инвестирање (Foreign Investment Advisory Service – FIAS).

ла на чињеницу да у успоредби са другим земљама у регији, поступак оснивања пословног субјекта је бирократизован. Као посљедица тога, дужина времена потребна за довршавање времена процеса регистрације је много дужа него у другим земљама регије што заузврат повећава трошкове отварања фирме једнако за домаће као и за стране улагаче. Осим тога процедуре су веома строге. Сваки подносилац захтјева мора проћи исти поступак без обзира на дјелатност којом се жели бавити. Све процедуре се завршавају добијањем „одобрења“ неког органа. Флексибилније и дјелотворније алтернативе као обавезујућа изјава подносиоца захтјева или обавеза подношења извјештаја који би се давали умјесто одобрења се не користе. Највећа сметања фирмама представља дужина припремне фазе прије него што послови операције могу почети. Иако сваки корак понаособ изискује пар дана или седмица, то се вријеме накупи. Није необично да за поступни процес добијања свих одобрења буде потребно и годину дана. За то вријеме вриједни ресурси стоје неупослени, пословни планови нису више актуелни, пословни партнери и контакти се окрећу на другу страну и изгубљена је прилика. Стога није изненађење да инвеститори виде поступак регистрације фирме као највећу препреку инвестирања у Босни и Херцеговини.³³⁾ У анализи је затим наведено да је поступак регистрације фирми преоптерећен непотребним, али обавезним одобрењима, те да би овај поступак, у односу на земље Средње и Источне Европе и Европске уније, требало значајно поједноставити посебно с аспекта непотребног понављања неких процедура. Поступак регистрације фирми на суду даје судовима улогу надзорног органа за пословне праксе, супротно модерним праксама у многим европским земљама. Дужина трајања поступка је различита зависно од суда до суда, како у Републици Српској тако у Федерацији БиХ, а што све на одређен начин утиче на одређеност домаћих и страних инвеститора.

У својим препорукама FIAS студија је нарочито препоручила да би у циљу отклањања одређених неправилности уочених у законодавству и побољшања ефикасности самог процеса регистрације нарочито требало:

- успоставити објективне критерије и поступке за регистрацију на суду,
- елиминисати непотребне процедуре,
- поједноставити и упростити преостале процедуре,
- увести јединствени идентификацијски број фирме на државном и ентитетском нивоу,
- успоставити централно координирану процедуру регистрације фирми,
- елиминисати тражење превеликог броја документа,
- учинити неке одлуке у процесу регистрације аутоматским, под условом испуњења одређених критерија,
- ускладити услове међу ентитетима и на свим разинама,
- усвојити приступ оријентисан према пружању услуга и побољшати стручност особља запосленог у судовима и административним уредима,

---

33. Поближе видјети тачке 31. до 134. FIAS студије.

- процијенити износ таксе у Републици Српској,
- користити нове технологије у олакшавању процеса регистрације фирми.

Препоруке Европске уније у процесу регистрације

И широм Европске уније мијењају се процедурални услови за оснивање пословних субјеката. Циљ мијењања ових процедуралних услова јесте уклањање административних оптерећења и повећање оперативне ефикасности.

Европска унија је својим земљама чланицама препоручила неколико приједлога за поједностављање аспекта регистрације оснивања новог пословног субјекта, што је нарочито исказано у Препорукама Комисије о побољшању и поједностављењу пословног окружења за покретање послова.

У наведене препоруке нарочито спадају:

- увођење јединственог формулара за регистрацију фирме,
- одређивање јединствене контакт тачке гдје се фирма може регистровати,
- успостављање јединственог идентификацијског система за дојелу бројева фирмама,
- предузимање мјера да се елиминишу дупли или сувишни обрасци односно контакт особе,
- омогућавање фирмама да одбију захтјеве за давање дуплих информација које се дају другим владиним организацијама,
- одређивање рокова за обраду захтјева и издавање дозвола или ауторизација,
- увођење система гдје се захтјев сматра одобреним ако администрација не испоштује рок,
- кориштење информацијске технологије и базе података да се информације доставе различитим органима владе.

Поред наведених услова регистрације неке земље чланице инсистирају на издавању ауторизације прије започињања пословања, мада ову ауторизацију не прописују директиве Европске уније. Тако, на примјер, закони Италије и Холандије предвиђају давање ауторизације прије почетка пословања, што је у складу са чланом 4. Директиве, док друге земље овакву ауторизацију не прописују.

Очигледно је да препоруке Европске уније указују на изражено постојање тенденције према поједностављењу процеса регистрације за предузећа у Европи. Многе од земаља чланица су предузеле читав низ мјера с циљем побољшања али и смањења администрације.

У том контексту, мада Босна и Херцеговина још увијек није чланица Европске уније, треба посматрати настојања Босне и Херцеговине, односно Републике Српске и Федерације БиХ, да изврше реформу у области регистрације пословних субјеката.

Правци реформе у области регистрације пословних субјеката

Иако област регистрације пословних субјеката спада у искључиву надлежност Републике Српске, односно ентитета, постоји политички консензус да се на нивоу Босне и Херцеговине сачини тзв. Оквирни закон о регистрацији пословних субјеката у Босни и Херцеговини. Циљ овог Оквирног закона би био да се на једнообразан начин утврди поступак регистрације пословних субјеката у ентитетима и Брчко Дистрикту, те да се са усаглашавањем овог прописа са прописима Европске уније креира јединствена идентификација пословних субјеката која би била примјењива за све пословне субјекте у Босни и Херцеговини и за страна физичка и правна лица.

У том смислу нацрт новог закона је утврдио и начела регистрације, субјекте регистрације, предмет регистрације, вођење и садржину регистрације, обавезне податке о пословним субјектима, исправе неопходне за упис у регистар, док су поступак уписа у регистар, пријава испитивања пријаве за упис, висина судских такси, казнене и друге одредбе, остављене у надлежности ентитета, односно Брчко Дистрикта БиХ.

Нацрт овог Закона полази од слиједећих начела:

а) начело обавезности – сви пословни субјекти дефинисани као тавким овим и посебним законима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ дужни су прије започињања пословне дјелатности за коју се регистрију регистровати се код суда надлежног за пословне регистрације,

б) начело законитости – поступак регистрације утврђен је овим Законом и законима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ,

ц) начело официјелности – суд надлежан за послове регистрације не може одбити уредно поднесену документовану пријаву субјеката регистрације, односно ићи по пријему пријаве поступа по службеној дужности,

д) начело формалности – регистрацијски обрасци имају обавезну писмену форму и садржај утврђен овим Законом,

е) начело приоритета – суд надлежан за послове регистрације дужан је поступати по појединачним заprimљеним пријавама према редослиједу њиховог пријема,

ф) начело конститутивности - тренутком уписа, фактичке чињенице које се односе на субјект уписа постају правне, односно моментом уписа се конституишу одређена права као и дејство регистрације према трећим лицима,

г) начело једнообразности – поступак регистрације пословних субјеката се утврђује једнообразно прописима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ,

х) начело јавности – свако може без доказивања правног интереса разгледати податке уписане у Главној књизи регистра као и јавне податке Књиге исправа, те захтијевати да му се изда извод, односно пријепис јавних података из Књиге исправа. Законом се прописује када је за увид или за прибављање извода из Књиге исправа неопходно доказивање правног интереса.

Остварење права увида у податке Главне књиге која се води у електронском облику те давање извода из исте дужан је омогућити сваки суд овлаштен за послове регистрације без обзира да ли је исти провео регистрацију пословног субјекта, а увид у Књигу исправа само уколико истом располаже.

Таксе за регистрацију пословних субјеката ће бити формиране тако да не оптерећују додатно буџет, а покривајући трошкове одржавања Регистра.

Субјекти регистрације према нацрту овог Закона укључују све пословне субјекте који имају својство правног лица чији упис је обавезан по Закону. У ове субјекте спадају: привредно друштво, односно предузеће основано са циљем обављања привредне дјелатности, задруга или задружни савез и друго правно лице које обавља привредну дјелатност, а који се оснивају у складу са посебним законима ентитета, односно Брчко Дистрикта БиХ са циљем остваривања профита.

Субјекти који нису основани као пословни, односно нису основани са циљем остваривања профита, вршењем регистроване дјелатности, нису обавезни на регистрацију утврђену одредбама овог Закона, осим ако другачије није регулисано посебним законима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

У регистар се уписује оснивање, повезивање и престанак субјеката регистрације, оснивање и престанак подружнице, односно дијелова пословног субјекта, све статусне промјене укључујући промјене облика организовања тог субјекта, подаци о субјекту регистрације од значаја за правни промет, односно измјене истих, подаци у вези са стечајним и ликвидационим поступком, подаци о покретању поступка брисања субјекта регистрације као и други подаци утврђени законима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Према нацрту предложеног Закона регистар воде судови ентитета и Брчко Дистрикта БиХ надлежни за послове регистрације.

Субјекат уписа може бити уписан само код једног суда надлежног за послове регистрације.

Пријава за регистрацију предаје се суду надлежном према мјесту сједишта пословног субјекта.

Пријава за регистрацију субјекта уписа може се предати било ком суду надлежном за послове регистрације неовисно о сједишту субјекта уписа. Суд ће, по службеној дужности, без одлагања, пријаву и исправу у штампаном облику, предате приликом подношења пријаве за регистрацију, доставити суду надлежном према сједишту субјекта уписа, који је надлежан за издавање рјешења о регистрацији као и вођење тог субјекта.

Суд надлежан за послове регистрације према мјесту сједишта пословног субјекта је дужан уредно и ажурно чувати и водити Главну књигу регистра и Збирку исправа у штампаном облику, као и осигурати одговарајуће услове за чување тих књига.

Уколико у саставу субјекта списа има таквих субјеката чије се сједиште налази на подручју другог суда надлежног за послове регистрације, сви субјекти се воде само у регистру суда код којег се води пословни субјект у чијем се саставу налазе.

Суд надлежан према сједишту субјекта уписа, дужан је обавјестити о постојању таквих субјеката и судове надлежне за послове регистрације као и органе утврђене одредбом члана 19. овог Закона, на подручјима на којима се исти налазе.

Горе наведена одредба односи се и на упис подружнице односно дијела субјекта уписа у Регистар.

У случају промјене сједишта субјекта уписа, која доводи до промјене регистарског суда, штампане исправе које се односе на пословни субјект који је промјенио сједиште се достављају по службеној дужности регистарском суду надлежном према измјењеном сједишту субјекта уписа.

Регистар се састоји од Главне књиге и Збирке исправа. Сваки суд надлежан за послове регистрације води Главну књигу и Збирку исправа за сваког појединачног пословног субјекта.

Главна књига је књига података која се истовремено води у штампаном и електронском облику. Штампана књига података води се у суду надлежном по мјесту сједишта пословног субјекта. Електронска књига података је електронска база података за подручје ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Суд надлежан за послове регистрације је дужан осигурати да је коначан упис у Књигу података тренутно по упису доступан свим регистарским судовима и као и свим електронским књигама података на територији Босне и Херцеговине.

У моменту предаје пријаве за регистрацију подаци који су доступни ограничени су на моменат предаје пријаве као и фирму пријављену за регистрацију. Након окончаног поступка регистрације односно након издавања рјешења о регистрацији, сви подаци садржани у Главној књизи односно Књизи података су доступни у штампаном и електронском облику.

Министарства правде ентитета и Правосудна комисија Брчко Дистрикта БиХ су дужна обезбиједити техничку исправност, одржавање, тренутну испоруку електронских података и функционисање система.

Збирка исправа води се у штампаном облику, а може се водити и у електронском облику.

Сваки суд надлежан за послове регистрације одговара за вјеродостојност уписа који је провео.

Обавезни подаци о пословним субјектима

Општи подаци које суд надлежан за послове регистрације уноси у Главну књигу регистра јесу како слиједи:

- а) фирма и сједиште односно име и пребивалиште (свих) оснивача/власника субјекта уписа,
- б) предмет уписа,
- ц) датум пријема пријаве за упис,
- д) фирма и сједиште односно адреса пребивалишта субјекта уписа,
- е) скраћена ознака фирме субјекта уписа,
- ф) облик субјекта уписа,

- г) назив, број и датум акта о оснивању субјекта уписа,
- х) име, презиме, адреса пребивалишта и положај овлаштеног представника/заступника субјекта уписа,
- и) број личне карте односно путне исправе овлаштеног представника/заступника фирме/оснивача,
- ј) ограничења овлаштења представника/заступника субјекта уписа,
- к) висина уговореног (уписаног) основног капитала,
- л) висина уплаћеног капитала у новцу,
- м) вриједност капитала у стварима и правима,
- н) процентуално учешће појединачног оснивача у капиталу пословног субјекта (у новцу, правима и стварима),
- о) дјелатност субјекта уписа са шифрама дјелатности предвиђеним важећом класификацијом дјелатности.

Прописима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ биће на идентичан начин уређено питање уноса промјена било којег од обавезних података односно података значајних за правни промет.

Прописима ентитета односно Брчко Дистрикта БиХ биће, на идентичан начин, утврђени обавезни подаци регистра у случају статусних промјена пословног субјекта и то у случајевима, како слиједи:

- а) спајања два или више субјекта уписа,
- б) припајања једног или више субјеката уписа другом субјекту уписа,
- ц) појеле субјекта уписа на два или више субјеката уписа,
- д) промјене облика субјекта уписа, и
- е) престанка субјекта уписа.

Поступак брисања субјеката уписа из регистра покренут од стране лица која имају правни интерес као и по захтјеву органа управе биће на идентичан начин уређен прописима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Листа исправа које су неопходне за утврђивање општих и посебних података који се уносе у регистар биће на идентичан начин уређена законима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ.

Ако је посебним законом утврђено давање сагласности, одобрења, увјерења, овлаштења, потврде или других одговарајућих аката, као услов за регистрацију пословног субјекта, уз пријаву за упис у Регистар прилажу се и ти акти.

Рјешење о регистрацији се издаје на прописаном обрасцу који садржи основне обавезне податке о пословном субјекту. Знаци разликовања судова надлежних за послове регистрације односно њихова ентитетска припадност се уређује прописима ентитета односно Брчко Дистрикта БиХ.

Рјешење о регистрацији садржи, поред матичног броја субјекта, порески и царински број, а електронски примјерак рјешења се аутоматски доставља:

- а) пореском уреду према сједишту пословног субјекта,
- б) општини према мјесту сједишта пословног субјекта ради предузимања неопходних провјера које се тичу пословног простора субјекта уписа,

ц) ентитетском односно Заводу за статистику Брчко Дистрикта БиХ,
д) Заводу за пензијско – инвалидско осигурање према сједишту пословног субјекта ради регистрације истог,

е) царинској управи надлежној према мјесту сједишта пословног субјекта,

ф) надлежним регулаторним тијелима у складу са прописима БиХ, ентитета и Брчко Дистрикта којима се регулишу услови за обављање појединих дјелатности.

Рок за издавање рјешења о регистрацији износи пет дана од дана уредно пре-дане пријаве регистарском суду. Према сада важећим прописима у Републици Српској регистрација пословних субјеката се врши у основним судовима у сједишту окружног суда.

Ентитети и Брчко Дистрикт су се обавезали да ће успоставити базу података, односно регистра и организовати судове надлежне за послове регистрације у року од 180 дана од дана ступања на снагу овог Закона.³⁴⁾

Vitimir Popović, LL.D.

Professor at Faculty of Law, Banja Luka

Reform of Commercial Entities Registration in the Serbian Republic

Summary

Although Bosnia and Herzegovina is not a member of the European Union, it endeavors, through its own framework legislature but also through the entities' legislature, in the highest extent possible, to synchronize and harmonize its own framework legislature but also the legislature of Republika Srpska and Federation of BaH with regulations of the European Union, including the recommendations of the European Union in respect of the procedure for registration of enterprises. The essential aim of this harmonization is, through synchronization of the legislature, to create not only general conditions and presumptions for the admission of Bosnia and Herzegovina to the membership of this regional organization but in addition to create presumptions for more expeditious and efficient registration of business entities, as one of the conditions for investment of domestic and foreign capital on the economy of Bosnia and Herzegovina, that is Republika Srpska and Federation of BaH. It is to be expected that the reform in the sphere of business enterprises registration will be in the economy system reform function in general, but that it will also be significant for the creation of more favourable surroundings specially for domestic and foreign commitments to invest in Bosnia and Herzegovina.³⁵⁾

Key words: registration, business entity, EU, harmonization, Bosnia and Herzegovina.

34. Нацрт овог Закона упућен је у процедуру на усвајање Парламентарној скупштини БиХ путем Министарства правде БиХ. Могуће је очекивати незнатне, али не битније измене предложеног текста, па се у том смислу нисмо ни бавили детаљном анализом појединих рјешења.

35. The Project of Reform or Registration of Business entities is entrusted to the United Kingdom Department of International Development – DFID.